

Udalosti predchádzajúce vytvoreniu súsošia

Sergej O. Prokofiev

Z toho, čo predchádzalo vytvoreniu drevenej plastiky Rudolfa Steinera, ktorá mala po jej dokončení stáť vo východnej časti malej kupoly prvého Goetheana, môžeme spomenúť dve udalosti, ktoré akoby prorocky poukazujú na budúcu tvorbu tohto jedinečného umeleckého diela. Ukazujú, ako dlho Rudolf Steiner žil s týmito myšlienkami a hľadal spôsob, ako ich realizovať.

Prvé podujatie sa týka slávnostného otvorenia prvého priestoru vytvoreného podľa pokynov Rudolfa Steinera, konkrétne berlínskej pobočky. Vtedy, v roku 1909, Rudolf Steiner hovoril vo svojej úvodnej prednáške o troch obrazoch, ktoré zobrazujú celý vývoj ľudstva. Najprv sa odvolával na Raffaelovu "Aténsku školu" a "Dišputu", potom spomenul tretí obraz, ktorý musí byť vytvorený niekedy v budúcnosti, aby sa séria dokončila. Podľa jeho slov prvé dva obrazy vyjadrujú v tomto zmysle "celé dejiny gréckej filozofie a celý duchovný vývoj stredoveku" (GA 284, 5. 5. 1909) a tretí, vytvorený z duchovnej vedy, musí vyjadrovať duchovnú podstatu našej doby.

Z tohto kontextu vyplýva, že Rudolf Steiner chcel spojiť tieto tri obrazy so zjavením Božskej Trojice v dejinách ľudstva v zmysle Lessingovho diela "Výchova ľudskej rasy". Tým "Aténska škola" zodpovedá predkresťanskému obdobiu, ktoré bolo pod vedením síl Božského Otca, "Dišputa" predstavuje kresťanskú epochu, ktorá začala tajomstvom Golgoty, a tretí, vtedy neexistujúci obraz mal vyjadriť obdobie tretieho sveta, obdobie Ducha Svätého.

Tretia epocha skutočne začala v zmysle, ktorý predpovedal v 12. storočí Gioacchino de Fiore (asi 1130-1202), po začiatku obdobia Michael v roku 1879 a po skončení Kali Yuga v roku 1899 založením antropozofie. To však znamenalo, že pre túto novú epochu a jej duchovnú povahu bolo potrebné vytvoriť obraz, ktorý by ju vyjadril. Nie je rozpor v tom, že tento obraz vo svojom jedinečnom zobrazení bol nakoniec vytvorený ako drevená plastika, pretože tento motív bol vyhotovený v malej kupole prvého Goetheana s rastlinnými farbami na tom istom mieste, kde mala neskôr stáť drevená plastika.

Ak sa teda súsošie, v strede ktorého sa objavuje postava Krista, nedáva do vzťahu s druhou epochou, s epochou Syna, ale určite s epochou Ducha, potom sa to stalo z dobrého dôvodu. Lebo Kristus je tu zobrazený ako zjavený uprostred protichodných mocností, ktoré sú v jeho prítomnosti, svojím súcitom a svojou nekonečnou láskou nútené okamžite utiecť – keďže ani Lucifer, ani Ahriman nemôžu zniesť jeho prítomnosť – pohľad toho, kto pozoruje túto udalosť z duchovného sveta, sa obracia na túto Kristovu udalosť. A to znamená, ako sám Kristus predpovedal vo svojich rozlúčkových rečiach v Jánovom evanjeliu, že Duch pravdy alebo Tešiteľ príde po zmŕtvychvstaní k ľuďom, aby objavil najhlbšie tajomstvo Kristovho tajomstva. Takéto zjavenie Ducha možno nájsť v drevenej plastike Rudolfa Steinera. Ak vezmeme do úvahy aj skutočnosť, že impulz Ducha Svätého v našej dobe prináša a reprezentuje najmä súčasný Duch času Michal, môžeme ešte lepšie pochopiť v celej jeho hĺbke a význame, prečo Rudolf Steiner spája túto "novú Trojicu": predstaviteľa ľudstva medzi Luciferom a Ahrimanom, so súčasným poslaním Michala a jeho prichádzajúcou kultúrou.

Toto spojenie s impulzom Ducha sa posilňuje, keď sledujeme pokračovanie motívu sochy v severnom ružovom okne prvého Goetheana. Tam, v strednej časti triptychu, je zobrazené stretnutie človeka s éterickým Kristom. Z tváre, ktorá sa dvíha akoby z pučiaceho a klíčiaceho sveta rastlín, človek okamžite vie, že toto je zjavenie

éterického Krista. Tento obraz odhaľuje jeho prvé nadzmyslové zjavenie, ktoré môže vnímať iba človek, ktorý je v tejto chvíli naplnený Duchom Svätým. To možno vyvodíť zo skutočnosti, že osoba uprostred okna je vedená k tomuto stretnutiu s Kristom svojím anjelom, ktorý predstavuje princíp Ducha Svätého v rámci tretej hierarchie.

Okrem toho obe bočné krídla triptychu zobrazujú Krista po tajomstve Golgoty na výšinách naklonených k Luciferovi a zostupujúcich do hĺbín Zeme k Ahrimanovi, takže ! Obe tieto sily vykúpil v manichejskom zmysle. Tento akt budúcnosti už nepatrí do epochy Syna, ale do epochy Ducha. Preto Rudolf Steiner častejšie hovorí o vykúpení Lucifera - a len opatrne, ale nie menej významne, o vykúpení Ahrimana.

Druhá udalosť, ktorá prorocky poukazuje na vznik súsošia, sa týka experimentu Rudolfa Steinera, ktorý niekoľkokrát uskutočnil vo svojich prednáškach v roku 1911, konkrétne keď sa pokúsil opísať Kristovu tvár. Jeho výrok tu zopakujeme znova: "Ak sa človek po dlhom ponorení sa do duchovno-vedeckej predstavy o Kristovi pokúsi zobrazíť Krista, potom príde k postave, v ktorej rozpozná, že jeho tvár obsahuje niečo, o čo sa môže usilovať celé umenie, ale o čo sa musí a bude usilovať: jeho tvár potom bude obsahovať niečo z víťazstiev síl, ktoré sú len v tvári, nad všetkými ostatnými silami ľudskej postavy. Keď ľudia budú schopní zobraziť oko, ktoré žije a vyžaruje iba súcitiť, ústa, ktoré nie sú vhodné len na jedlo, ale len na vyslovenie tých slov pravdy, ktoré sa stávajú svedomím v ľudskej reči, a keď človek dokáže zobraziť čelo, ktoré nie je krásne a vysoké, ale ktoré je zjavným vyjadrením jeho krásy, ktorá sa oblúkom posúva dopredu to, čo nazývame lotosovým kvetom medzi očami, ak to všetko dokážeme opísať, potom objavíme, čo hovorí prorok: "Nemal ani vzhľad, ani krásu1 [Izaiáš 53:2]. To však neznamená fyzickú krásu, ale to, čo víťazí nad rozpadom tela: všetko je súcitiť, všetko je láska, všetko je vyjadrením svedomia, toto je Kristova postava.

Aj v rozhovore s Friedrichom Rittelmeyerom (1872 - | 1938) sa Rudolf Steiner vyjadril jasne: "Čelo, ktoré nie je ako čelo moderného mysliteľa, ale na ktorom je napísaný obdiv k hlbokému tajomstvu bytia; oči, ktoré sa nepozerajú pozorne na človeka, ale s výrazom oddanosti sa do neho okamžite chcú ponoriť; Keď som ho prvýkrát uvidel, mal som dojem, že tieto ústa vyzerajú, akoby nikdy nejedli, ale od večnosti oznamovali iba božskú pravdu." Friedrich Rittelmeyer, hlboko dojatý týmito slovami, sa spontánne spýtal - rozhovor sa uskutočnil na jar 1915 - či by sa podľa tohto opisu dala zobraziť tvár Krista umelecky, v maľbe alebo sochárstve. Na čo Rudolf Steiner okamžite odpovedal: "Áno, preto som poveril Dornacha umelcom, aby vytvoril obraz Krista podľa mojich pokynov" (tamtiež).